

به نام خدا

به رنگ خون

بازخوانی مسئولیت مدنی دولت در پرتو خون های آلوده - بهوشیانی

با مقدمه

دکتر حسنعلی درودیان

رئیس اسبق دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

تالیف

علی صابری

وکیل پایه یک دادگستری

دفتر نشر حقوق امروز

۱۳۹۷

سرشناسه : صابری، علی، ۱۳۵۲ -

عنوان و نام پدیدآور : به رنگ خون: (بازخوانی مسئولیت مدنی دولت در پرونده خون‌های آلوده - هموفیلی‌ها) / تألیف علی صابری؛ با مقدمه حسنعلی درودیان.

مشخصات نشر : قم: حقوق امروز، ۱۳۹۷.

وسعت فهرست نویسی : فیا

موضوع: خون - انتقال - قوانین و مقررات - ایران Blood - Transfusio- Law and legislation - Iran

موضوع: هموفیلی - قوانین و مقررات - ایران Hemophilia - Law and legislation - Iran

موضوع: بانک خون - ایران - مقررات ایمنی Blood banks - Iran - Safety regulations

موضوع: خون - ترکیب - پیش‌بینی‌های ایمنی Blood products -- Safety measures

شناسه افزوده: درودیان، حسنعلی، مقدمه‌نویس

رده بندی کنگره: KMH ۱۳۹۷۳۱۱۲ ب۲ص /

رده بندی دیویی: ۵۵/۳۲۶

شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۸-۵۸۳

به رنگ خون

(بازخوانی مسئولیت مدنی دولت در پرونده خون‌های آلوده - هموفیلی‌ها)

تألیف: علی صابری

طرح جلد و صفحه آرایی: یوسف نجفی فرد

چاپ و صحافی: واسف نوبت چاپ: اول پاییز ۱۳۹۷

نیراز: ۱۰۰۰ شابک: ۲-۷۰۲۷-۰۰۰-۶۰۰-۹۷۸ قیمت: ۲۰ هزار تومان

انتشارات حقوق امروز

قم، خیابان ۱۹ دی، پ ۷۰۵

دفتر فروش: کرج، بلوار ملاصدرا، نبش چهارراه نوبت، ساختمان هیواد، واحد ۲۰۱

تلفن: ۲ - ۰۲۶۳۳۵۵۸۹۵۱ - شماره: ۰۲۶۳۳۵۵۸۹۶۰

www.todaylaw.ir Email:todaylaw91@yahoo.com

«همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است»

هرگونه نقل مطلب تحت هر عنوان صرفاً در چهارچوب ماده ۷ قانون حمایت از حقوق مؤلفین و مصنفین که مقرر می‌دارد: «نقل از اثرهایی که انتشار یافته است و به مقاصد ادبی، علمی، فنی و آموزشی و تربیتی به صورت انتقاد و تقریفاً با ذکر مأخذ در حدود متعارف مجاز است.» مجاز می‌باشد.

فهرست مطالب

۸	مقدمه دکتر حسینی درودیان
۹	پیش‌گفتار
۱۳	سخن ناشر
۱۷	فصل اول - پرونده های کیفری
۱۷	مبحث اول - برخی از اوراق پرونده شعبه ۱۴۱۳ دادگاه های عمومی تهران
۲۷	تصمیم دادگاه در رد ایرادات
۲۹	لایحه نماینده قضایی شرکت پژوهش و پالایش خون
۳۵	لایحه سازمان انتقال خون
۳۵	ایرادات
۳۸	مبحث ماهوی
۳۹	تحلیل حقوقی
۴۹	لایحه وکیل خواهان ها
۵۰	لایحه وکیل خواهان هابه شعبه ۱۰۶۰
۵۲	مبحث دوم - آرای کیفری
۵۲	۱. رای شعبه ۱۰۵۷ عمومی جزائی تهران
۵۳	۲. رای شعبه ۴۶ دادگاه تجدیدنظر استان تهران
۵۳	۳. رای شعبه ۱۴۱۳ دادگاه عمومی جزائی تهران
۶۸	رای شعبه بیستم دیوانعالی کشور
۹۹	فصل دوم - آرای حقوقی
۹۹	گفتار اول - رای شعبه ۱۰۶۰ دادگاه حقوقی تهران
۱۰۴	اظهارات وکلای خواندگان در رد دعوا و ایرادات شکلی
۱۰۵	پاسخ وکیل خواهان ها در پاسخ به لوابیح و اظهارات خواندگان و وکلای آنان
۱۰۷	رد ایرادات شکلی توسط دادگاه و تصمیم به مطالعه پرونده کیفری
۱۰۷	الف) قسمت اول خلاصه پرونده کیفری
۱۱۵	ب) قسمت دوم خلاصه پرونده کیفری

۱۸۰	کانادا
۱۸۰	ژاپن
۱۸۰	آلمان
۱۸۱	سوئد
۱۸۱	دانمارک
۱۸۲	بروز
۱۸۲	فرانسه
۱۸۳	سوئیس
۱۸۳	نیپال
۱۸۴	آتریش
۱۸۴	نیوزیلند
۱۸۴	هند
۱۸۵	توضیحات پرداخت غرامت به آلوده شدگان HIV در کشورهای مختلف
۱۸۵	مقادیری که کشورهای عضو به هر بیمار مبتلا به ایدز
۱۸۶	چگونگی پرداخت غرامت افراد آلوده به ویروس در کانادا
۱۸۶	قرارداد اول ژانویه ۱۹۸۶ تا اول جولای ۱۹۹۰
۱۸۹	نظرات آیات عظام و مراجع تقلید در مورد مسؤولیت دولت
۱۹۰	رای دادگاه - مسؤولیت مدنی خوانندگان
۱۹۱	رای دادگاه - میزان چگونگی تأمین خسارات مادی و هزینه‌های درمان
۱۹۳	ضرورت تأمین خسارت معنوی
۱۹۵	معیارهای دادگاه در رابطه با تعیین خسارات معنوی هر یک از خواهان‌ها
۱۹۷	رای دادگاه - خسارت معنوی
۲۰۱	رای دادگاه - درمان احتمالی آینده خواهان‌ها
۲۰۲	رای دادگاه در خصوص هزینه‌های دادرسی
۲۰۳	گفتار دوم - رای شعبه ۱۵ دادگاه تجدیدنظر استان تهران
۲۰۵	گفتار سوم - رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر
۲۰۸	گفتار چهارم - رای شعبه اول دادگاه حقوقی

- گفتار پنجم - رای شعبه سوم دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۲۲۲
- گفتار ششم - رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۲۲۴
- گفتار هفتم - شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۲۲۹
- گفتار هشتم - رای شعبه ۱۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۲۳۳
- گفتار نهم - رای شعبه ۱۵ دادگاه تجدیدنظر استان تهران در مورد پرونده ۹۷۴ نفر ... ۲۳۴
- گفتار دهم - رای شعبه ۲۲ دادگاه تجدیدنظر در پرونده ۱۷۰ نفر ۲۳۶
- گفتار یازدهم - رای شعبه ۱۰۶۰ دادگاه عمومی جزائی تهران ۲۳۷
- گفتار دوازدهم - شعبه ۱۰۶۰ دادگاه عمومی جزائی تهران ۲۴۲
- گفتار سیزدهم - رای شعبه ۳۹ دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۲۴۶
- گفتار چهاردهم - رای شعبه ۳۳ دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۲۴۷
- گفتار پانزدهم - رای شعبه ۱ دادگاه حقوقی مجتمع قضایی شهید بهشتی ۲۴۸
- فصل سوم - نوشته ها ۲۵۲**
- گفتار اول: ماهیت و قواعد کلی مسئولیت ناشی از انتقال خون آلوده ۲۵۵
- گفتار دوم: مسئولیت مرکز انتقال خون ۲۵۶
- گفتار سوم: مسئولیت دولت نسبت به زیان ناشی از انتقال خون آلوده ۲۵۷
- گفتار چهارم: جبران خسارت ناشی از انتقال خون آلوده بر مبنای رژیم خاص ۲۵۸
- گفتار پنجم: مساله اثبات رابطه سببیت بین انتقال خون و آلودگی ایجاد شده ۲۵۸
- گفتار ششم: استفاده از برهان «نفی سایر اسباب» ۲۵۹
- گفتار هفتم: سابقه این روش اثباتی در فقه ۲۶۲
- لایحه تجدیدنظر خواهی ۲۸۰
- بدون شرح ۲۸۶
- لایحه به رئیس دادگاههای تجدیدنظر استان تهران ۲۸۸
- لایحه به شعبه ۱ دادگاه عمومی حقوقی ۲۹۰
- لایحه به شعبه یکم دادگاههای عمومی حقوقی تهران ۲۹۱
- دادنامه شعبه اول دادگاه حقوقی ۲۹۲
- رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۲۹۷

۳۹۹	رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران
۳۰۱	رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر
۳۰۲	لایحه شعبه یکم دادگاههای عمومی حقوقی تهران
۳۰۳	رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر تهران
۳۰۴	لایحه به شعبه اول دادگاههای عمومی حقوقی تهران
۳۰۵	لایحه به شعبه ۱۲ دادگاههای تجدیدنظر استان تهران
۳۰۶	رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر استان تهران
۳۰۹	رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدید نظر استان تهران
۳۱۰	رای شعبه ۱۲ دادگاه تجدید نظر استان تهران
۳۱۱	لایحه سرپرست ارجمند دادگاههای تجدیدنظر استان تهران
۳۱۱	لایحه رئیس دادگاههای تجدیدنظر استان تهران
۳۱۵	گفتار هشتم: مسئولیت مدنی ناشی از اشتباه در تشخیص
۳۱۹	برونده زکریا
۳۲۱	نظریه پزشکی قانونی
۳۲۲	لایحه
۳۲۶	لایحه
۳۲۶	لایحه
۳۳۰	لایحه
۳۳۳	لایحه تجدیدنظر خواهی
۳۳۵	درخواست اعاده دادرسی به سبب خلاف بین شرع بودن
۳۴۳	فهرست منابع

مقدمه دکتر حسنعلی درودیان

هوالمشافی

«دردم نهفته به ز طبیبان مدعی باشد که خزانه غیبم دوا کنند»

... ما ایرانیان از دیرباز وقتی که اتفاق ناگوار و زیانباری برای ما رخ می دهد، جهت تسکین خویش این بیت حافظ را زیر لب زمزمه می کنیم:

«گفتم که خطا کردی و تدبیر نه این بود گفتا چه توان کرد که تقدیر چنین بود»

اما این بار قربانیان انتقال خون های آلوده دیگر دست تقدیر را مسئول سرنوشت مصیبت بار خویش ندانستند و به درستی آن را ناشی از سوء تدبیر دست اندرکاران حدوث این واقعه هولناک و مرگبار انگاشتند و خوشبختانه همگی بهر دادخواهی همولایتی عزیز و دانشمند این حقیر یعنی جناب دکتر علی صابری (تفرشی) را به وکالت خویش برگزیدند. به قول ما تفرشی ها «میرزا علی آقا» در دوره کارشناسی حقوق و در دوره های کارشناسی ارشد و دکتری حقوق خصوصی در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تلمذ کرده است و طرفه آن که «میرزا علی آقا» با وجود این که مادرزاد روشندل است، در همه این مقطع تحصیلی از دانشجویان برجسته بوده است.

این همولایتی مایه مباحثات ما، گفته شیخ اجل الفصح المتکلمین سعدی را که می فرماید:

«عبادت به جز خدمت خلق نیست به تسبیح و سجاده و تلق نیست»

را در کسوت وکیل دادگستری، نصب العین خود قرار داده است. شاهد این عرض پذیرش وکالت بیماران هموفیلی و طی مدتی طولانی اهتمام ورزیدن در احقاق حق آنان است. ناگفته نماند که آراء صادره هم در این قضیه از اهمیت ویژه ای برخوردارند. همولایتی ما از فعالیت های اجتماعی هم غافل نمانده است تا آن حد که توفیق عضویت در هیات مدیره کانون وکلای دادگستری مرکز و شورای شهر تهران را نیز یافته است.

امید آن که در آینده شاهد خدمات ارزنده دیگر و توفیقات بیش از پیش جناب دکتر صابری باشیم و در کمال خلوص از درگاه حضرت حق مسالت می دارد که:

«تنش به ناز طبیبان نیازمند مباد وجود نازکش از زنده گزند مباد»

حسنعلی درودیان

رئیس اسبق دانشکده حقوق و علوم سیاسی

دانشگاه تهران - شهریور ۱۳۹۷

حرف و گفت و صوت را برهم زخم تا که بی این هر سه با تو دم زخم

۱. منی دلم چرا بر آن شدم نخستین گام‌ها در پرونده خون‌های آلوده را در دید شما خوانندگان بگذارم خواستم اندکی باهم ببینیم که چگونه بلند پروازی‌ها و پیشتازی‌های تمام حقوقی ما در این پرونده در طول زمان به جای رخنه و رسوخ به واپس‌گرایی واگشتند. خواستم از هوددهای دعوای جمعی بدانیم. همان که دکتر عباس‌گرمی در مراسم تقدیس عدالت در آکادمی در ۲۴ خرداد ۸۵ که به همت انجمن علمی و شورای صنفی دانشکده حقوق دانشگاه تهران برگزار شد و کاری دانشجویی بود، آن را با حقوق فرائض سنجید و بیان کرد که دعوای جمعی در حقوق ما پیشینه نداشته و نخستین بار این پرونده نمونه آن بوده است. بعدها دکتر مجید پوراستاد، استاد آیین دادرسی مدنی در سخنرانی ماهانه جامعه مستقل وکلای دادگستری این نوع دعوا را از نظر علمی بیشتر تبیین کرد و با حقوق انگلیسی - آمریکایی سنجید و برای نمونه مرا به جایگاه فراخواند.

همه می‌دانند با رویکرد و گرایش اصلاح‌طلبی و با لیست اصلاح‌طلبان با توجه به بخش بندی تخصصی برای مدیریت شهری و به عنوان متخصص حقوق، وارد شورای اسلامی شهر تهران شده‌ام. از این بابت به خودم می‌بالم و بدان افتخار می‌کنم. اما به بهانه این پرونده ناچارم آسیب شناسی کنم که دولت‌ها اعم از چپ و راست و میانه، تمایلی به قانون‌گرایی ندارند. یکی با خنده، یکی با اخم، برآیند یکی است.

در زاین پس از آنکه یک مبتلا به ایدز که اکنون نماینده پارلمان است، به دادگاه مراجعه کرده و دولت را محکوم به پرداخت خسارت کرد، دولت فراخوان داد و چند هزار نفر بیمار در وضعیت مشابه را بدون رسیدگی قضایی مشمول مزایای آن حکم دانست. در ایران هم اما خودتان بهتر میدانید ...

۲. پرونده کیفری خون‌های آلوده پیرو شکایت پدر یکی از مبتلا شدگان به ویروس‌های خطرناک، پسری ۶ ساله به نام مسعود، به دفتر رهبر انقلاب و با دستور رسیدگی به قوه قضائیه از سوی ایشان آغاز می‌شود. شعبه ۲۷ دادگاه‌های عمومی تهران که سپس به شعبه ۱۴۱۳ (مجمع کارکنان دولت) تغییر نام داد و اکنون شعبه ۱۰۶۰ دادگاه‌های کیفری تهران است، آغاز به رسیدگی می‌کند.

متهمین مسئولین وزارت بهداشت و سازمان انتقال خون و شرکت پژوهش پالایش خون ایران بودند. نامورترین دادفرشان محمدعلی دادخواه، دادفر شکات تا آنجا که به یاد دارم سهراب ثامنی بود و احمدشیری، که مدعی است در پرونده دادفری کرده و نوشته‌اش در

مجله‌ی استیناف چاپ شد و در سایت‌م قرار دادم، با کمترین اظهارنظر و پیگیری‌ترین دادفر بهمن عباسی داد، که هنوز هم در پرونده حضور دارد.

سال ۱۳۸۰ علی. ب دادنامه صادر کرد. با فرجام خواهی دادباختگان، شعبه‌ی ۲۰ دیوان دادنامه را گسیخت. شعبه‌ی ۱۰۵۷ پس از سال‌ها نگاه داشتن پرونده، موضوع را مشمول مرور زمان دانسته، باز ایستادن پیگرد را دستور داد. با اعتراض، شعبه‌ی ۴۶ دادگاه تجدیدنظر استان قرار را گسیخت و دستور به ورود در چستی پرونده داد.

موضوع تخلفات پزشکی تشخیص داده شد و پرونده سر از دادگاه انقلاب فرآورد و به نظرم به برائت متهمان انجامید و باز به نظرم به شعبه ۴ تجدیدنظر رفت و دیگر نمی‌دانم.

نقطه‌ی عطف کار خود را پرونده کیفری می‌دانم که بدون انتظار برای برآیند رسیدگی کیفری به کاوش‌های انجام شده در آن پرونده تکیه کردم و نه محکومیت متهمین که اگر چنین اشتباهی کرده بودم هنوز هم چیزی دست‌کسی نیامده بود.

مسئولیت مدنی را پیش کشیدم و جبران زیان را از شخصیت حقوقی به‌نام دولت خواستم. بر آن بودم که در پرونده‌ی کیفری عیب‌ونقص ابزار و وسایل اداری دولت در تولید، ورود و کنترل فرآورده‌های خونی به اثبات رسیده است و بر آن پایه باید خسارات پرداخت شود. هنگامی که امدم دادخواست‌ها نوشته شده بود و امکان دگردیسی آن نبود. چه، بین خواهان‌ها تبعیض رخ می‌داد. پس برتر دانستم برای هر گروه از دادخواهانم که با صدور قرار رسیدگی باهم موضوع ماده ۱۰۳ آئین دادرسی مدنی در یک روز رسیدگی می‌شدند، نوشته‌ای فراهم آورم که دادخواست را راست و درست کنم تا رنگ و بوی ضرر و زیان ناشی از جرم به خود نگیرد و مسئولیت مدنی گون بنماید. هودهایش را گفتم، باز هم دارد که خواهم گفت. نخستین نشست رسیدگی به بخش مدنی پرونده، ۱۱ آبان ۸۱ برگزار شد. علنی بود و فیلمبرداری هم‌شد و سپس سه نشست دیگر برای دادخواست‌های دیگر، که آنها نیز همسان نخستین بودند. اما برای دیگر دادخواست‌ها هیچ یک از طرفین به نشست نمی‌رفتیم، نوشته‌هایمان معلوم بود و تصمیم دادگاه نیز قرار کارشناسی قرینه‌صادرشد. برای برآورد زیان نسبت به هر دسته از پرونده‌ها با دریافت نظر کارشناس توضیحی می‌نوشتیم.

۲۶ خرداد ۸۳، سعید. ن نخستین دادنامه را صادر و ابلاغ کرد. دادباختگان پژوهش خواستند و مدعی شدند چون موضوع ضرر و زیان ناشی از جرم است هزینه‌ی دادرسی اعتراض به پرونده‌ی کیفری باید پرداخت شود. دادگاه به درستی و بر پایه‌ی توضیحاتی که من داده بودم ادعای ایشان را نپذیرفت.

دادخواست نخستین را که بینیم در آن از دیه و ارش سخن به میان رفته و رنگی از ضرر و زیان ناشی از جرم ندارد. همه کوشش به راه آوردن پرونده بر پایه‌ی مسئولیت مدنی نوات بود. نوشته‌های یاد شده کار خود را کرد و دادگاه پس از صدور اخطار رفع نقص و درخواست هزینه دادرسی بر پایه‌ی رقم محکوم به و پرداخت نشده اقسوی دادباختگان، قرار رد تجدیدنظر خواهی صادر کرد.

در دی ماه ۱۳۸۳ با اعتراض تجدیدنظر خواهان نسبت به قرار رد دادخواست تجدیدنظر، شعبه ۱۵ دادگاه استان قرار را استوار کرد.

با اعتراض دوباره، شعبه ۹ تشخیص دیوان عالی کشور رسیدگی کرده و درخواست‌شان را رد کرد. دادنامه‌ی نصیرایی، ۹۷۴ تن از دادخواهانم را دربر می‌گرفت. ... پس از آمد و رفت چند نادرس به شعبه در سال ۱۳۸۵، ۱۷۰ پرونده دیگر دادنامه شدند. شعبه‌ی ۲۳ دادگاه تجدیدنظر اعتراض را رد کرد و دادنامه را استوار. اینکه چرا این پرونده‌ها با آن ۹۷۴ تن رسیدگی نشدند، افزون بر جنبه‌ی حقوقی، آسیب شناسی اجتماعی دارد.

می‌رسیم به آغاز رسیدگی در شعبه یکم دادگاه‌های عمومی حقوقی تهران مجتمع شهید بهشتی در سال ۱۳۸۵، البته اینجا نیز مانند شعبه ۲۷ و برخلاف شعبه‌ی کیفری قرار رسیدگی با هم، صادر نشد و دعوی مصداق دعاوی جمعی دانسته شد. هرچند در عمل با توجه به اثنین‌نامه‌ی دستمزد دادفری مصوب سال ۱۳۸۵ رسیدگی جداگانه به نفعم است، اما جدا از مسأله‌ی شخصی، صادر نشدن این قرار گامی به پس بود.

دادرسان شعبه، یکی پس از دیگری از رسیدگی می‌گریختند با دستورهای شگفت. عثمان سالاری رئیس حینی که اکنون در مجتمع مفتوح رئیس شعبه است و قضلی، رئیس کنونی شعبه‌ی ۲۵، هیچ گاه در چیستی پرونده‌های شعبه‌ی یک قلم نزدند و اخطار رفع نقص پشت هم و بعضی‌هاشان شگفت، مثلاً الزام به اینکه برگردان پارسی ایندز و هیاتیت را بیاورم، مسعود امرایی فرد با ابلاغ ویژه رئیس قوه، مأمور رسیدگی به پرونده شد. ۹ ماه خواند و کاوش کرد و با رویکردی از پیش داورى شده نسبت به من، کمتر راهم داد که صد البته سپس حسن نیت یکدیگر را جستیم و در راه عدالت همسفر شدیم.

در اجرای ماده ۴۷۷ آیین دادرسی کیفری به بیشتر دادنامه‌های شعبه‌ی ۱۲ اعتراض کردم و برای رئیس قوه، رئیس دیوان عالی و... فرستادم.

این حاشیه هاست که پرونده را حجیم کرده، از اخطارهای رفع نقص تا خاطرات شفاهی، رفت و آمد پیش دادرسان و گفت‌وگو با ایشان و موضوع جنجالی دستمزد دادفری یا همان حق الوکاله و پرونده‌ای که در این باره تشکیل شده که کم اهمیت‌تر از پرونده‌ی اصلی نیست و مسائل اجرایی و هموفیلی‌ها در مطبوعات و شرکت‌های خارجی و فیلم‌های

مستندی که در این باره ساخته شد و... ۱۵ سال دادگری در این پرونده و ۱۵۰ سال گفتی.

۴. آنچه که در کتاب پیش رو می‌خوانید از جمله نخستین دادنامه صادر شده در پرونده‌های حقوقی خون‌های آلوده و در رسیدگی به ۹۷۴ فقره دادخواست است، دادرس صادر کننده سعید ن برخلاف دادرس بعدی هیچ‌گاه نخواست و پیگیری نکرد دادنامه‌اش کتاب شود رویکردهای اجتماعی را رها کرد و به اقتصاد پیوست. نخستین دادنامه را البته واحد بین الملل قوه قضائیه به انگلیسی برگرداند و محمدجواد لاریجانی هنگام گزارش سالانه حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران بدان استناد کرد که ما آن‌چنان قضایی هستیم که ۹۷۴ نفر ترک، لر، کرد، مسلمان و زرتشتی، زن و مرد در برابر دولت دادخواهی می‌کنند و نتیجه می‌گیرند! بگذریم، حسین، م دومین دادرس رسیدگی کننده به پرونده، دادنامه‌ی رونویسی شده از دادنامه نوشته شده توسط سعید ن را در قالب کتابی ناقص که در بازار هم یافت نمی‌شود، به چاپ رساند (مسئولیت مدنی دولت در بازگه داد، نشر بعثت). بی‌انگیزگی سعید ن و شاید بی‌حوصلگی من موانعی جدی بودند که به چاپ دادنامه نخست بپندیشیم تا آنکه به برکت محیط مجازی و یمن شبکه‌های اجتماعی فیلتر شده و نشده، دوره‌می ورودی‌های ۶۹ دانشکده حقوق دانشگاه تهران شکل گرفت، سید محمد موسوی مقدم که هم خودش با کتاب‌هایش در عرصه نقد رویه قضایی نام اشناست و هم انتشاراتش، سخاوتمندانه با پیش نهاد و به نظرم در جلسه مهرماه پارسال دوره‌می دفتر من (۲۳/مهر/۹۷) بود که پیشنهاد چاپ این کتاب جدی شد صد البته که همه‌ی تلاش‌ها را خودش یک‌تنه انجام داد و من کار چندانی نکردم سیاستش باد. امیدوارم این همکاری در حوزه‌های مشترکی که هر دو علاقه‌مندش هستیم، دست مایه‌ی کتاب‌های بعدی شود.

۱- چه اندازه دوست داشتم استادم عزت الله عراقی با آن نگاه اجتماعی ویژه به حقوق در میاتمان باشد و بپذیرد که بر این کتاب مقدمه بنویسد اما به ظاهر که زود دیر شد، پس چشم آن دارم که کتاب تا بیست آبان یعنی نخستین سالگشت در گذشتش به بازار بیاید و آن را از هم اکنون پیش کش یاد و خاطره او می‌کنم.

علی صابری

۸ شهریور ۹۷ لواسان، همزمان با عید سعید غدیر

به نام خدای دانا و توانا

سخن ناشر

مسکلاسی سلام:

سی صابری در پنجم تیرماه ۱۳۵۲ در محله ۱۳ آبان تهران متولد شد. در بیان تولد افراد، تداول‌ترین عبارت این است که گفته می‌شود "دیده به جهان گشود" اما او برخلاف خیلی از ما، دیده به جهان نگشود. شاید چون نمی‌خواست زشتی‌های دنیای معاصر را با چشم‌سر ببیند، شاید می‌دانست با چه دنیای پلشتی روبرو خواهد شد و می‌دانست متعلق به نسل و عصری شده است که باید شاهد جنگ‌ها و دشمنی‌ها و کینه‌ورزی‌ها و... باشد.

اما او می‌خواست ببیند، بشنود، و از همه مهم‌تر بگوید. اما روش خاصی را برای هریک از این افعال برگزید. روشی مختص به خود. روشی که دیگران ناتوان از انجام آن بودند.

او در سال ۱۳۶۹ با احرار رتبه ۲ کنکور سراسری، در مقطع کارشناسی حقوق قضایی، در دانشکده حقوق دانشگاه تهران پذیرفته شد تا نشان دهد از چه هوش بالایی برخوردار است. برای من و خیلی از هم‌دوره‌ای‌هایم (ورودی‌های سال ۱۳۶۹) تاثیر گذارترین عکس در میان نخبگان کنکور سال ۱۳۶۹، عکس پسری با موهای مجعد بود. اما با وجود تمام جذابیتی که این عکس داشت، بی‌شک ما نمی‌دانستیم که این موهای مجعد پوششی بر راستی اندیشه، صلاحیت اراده و هوش وافر و صافی قلب این پسر جنوب شهری است.

اما تحصیل در دانشکده حقوق دانشگاه تهران - با همه ویژگی‌های منحصر به فردش - این مجال را فراهم نمود تا علی صابری هم‌چون العالی درخشان، صیقل خورده و هر روز بیش از پیش دلبری کند.

او چنان باهوش، باهوش و باهوش است که در باور نمی‌گنجد. در عین حال بسیار جسور، مهربان و اندیشمند است و آموخته است که از هوش خدادادی‌اش چگونه بهره‌گیرد.

او هم‌زمان با پایان دوره کارشناسی، در مقطع ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه تهران؛ در سال ۱۳۷۳ پذیرفته شد. با پایان یافتن دوره کارشناسی ارشد در سال ۱۳۷۷ در مقطع دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه تهران پذیرفته شد.

در آبان سال ۱۳۸۰ موفق به اخذ پروانه وکالت پایه یک دادگستری شد. عضو هیئت مدیره کانون وکلای دادگستری مرکز شد. عضو چهارمین دوره شورای اسلامی شهر تهران و...

اسم او با پرونده خون‌های آلوده بیش از پیش بر سر زبان‌ها افتاد. گرچه بیشتر او را در محافل حقوقی و نشریات با عنوان "گران‌ترین وکیل ایران" معرفی کرده‌اند، تا شاید

ارزش علمی و واقعی کار او در پرونده خون‌های آلوده را کم رنگ نمایند، و همان جلوه‌ایی را به او بدهند که برخی از افراد تنها هدف از طرح دعاوی مربوط به خون‌های آلوده را تلاش او برای دستیابی به حق‌الوکاله دانسته بودند؛ اما در لوایح و دل نوشته‌هایی او که با عناوینی چون ناخاطرات و... در سایت او قابل خواندن است و از آوردن بیشتر آن در این کتاب خودداری شده است، به روشنی قابل درک است که علی صابری در کنارزار پرونده خون‌های آلوده، همچون یک دلاور (شوالیه) شمشیر از نیام برکشیده و برای احقاق حقوق مظلوم‌ترین قشر مردم ایران، که سلامتی خود را - که با ارزش‌ترین دارایی و هدیه خداوند به آنها بوده است - از دست داده بودند، کمر همت بسته و برای احقاق حق تلاش کرد او در این جدال نابرابر از هیچ تلاشی برای احقاق حقوق موکلینش خودداری نکرده است.

گرچه علی پاشا صالح در کتاب سرگذشت قانون به زیبایی گفته است «سرگذشت قانون، ماجرای عرف و عادت، صحنه ستمگری‌ها و آشفتنگی‌ها، سرشکست‌ها و پیروزی‌ها، عرصه ذکر گونی‌ها و درس عبرت است. مصاف قانونگذاران، مصاف کشور گشایان، میدان فرمائروایان، جلوه‌گاه اندیشه‌ها و آرزوها و تلاش‌ها و آزمایش‌های بشر است. همه و همه برای احقاق حق و ابطال باطل برای ایجاد محیط صلح و صفا برای تحکیم و تثبیت قدرت، برای تامین رفاه و آسایش، برای صیانت نظم و آرامش، برای قلع ماده ظلم و زورگویی و فساد، برای گسترش عدل و داد به وسیله وضع قانون و تاسیس بنیان‌های گوناگون به نام حکومت حق و انصاف است»^۱ اما سرگذشت رویه قضایی نیز به درستی و دقیقاً چنین است. مطالعه سابقه تاریخی مسئولیت مدنی دولت در پرونده خون‌های آلوده، نشان می‌دهد که «مهم نیست که قانون خوبی داشته باشیم، مهم آن است که ما به ویژه قضات، چه نگرشی نسبت به آن قانون داشته باشیم»^۲

این پرونده به عنوان بخشی از تاریخ قضایی ایران، به وضوح ماهیت و هویت نظام قضایی ایران را به تصویر می‌کشد. «دانشجویی که بخواهد از حقیقت علم حقوق آگاه شود باید به مبادی و مبانی آن در قرون و اعصار گذشته توجه کند و در جست و جوی اسباب و عللی باشد که اصول حقوقی از آن ریشه گرفته است»^۳ به طریق اولی دانشجویی که می‌خواهد

۱. علی پاشا صالح، سرگذشت قانون، مباحثی از تاریخ حقوق، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص ۵

۲. محمد موسوی مقدم، تفسیر کاربردی، چاپ پنجم انتشارات حقوق امروز، ص ۷

۳. علی پاشا صالح، همان، ص ۵

درک درستی از مفهوم مسئولیت مدنی دولت پیدا کند لازم است از سرگذشت مهم ترین، تاریخی ترین و جنجال برانگیزترین پرونده تاریخ قضایی ایران آگاهی کامل داشته باشد. استاد علی پاشا صالح معتقد است که «نکته‌ای که حقوق دانان از تاریخ حقوقی می‌آموزند لزوم انعطاف پذیر بودن قانون به اقتضای محیط اقتصادی و اجتماعی است که با پیشرفت بزرگانی و صنعت و دگرگونی آداب و رسوم و اکتشافات علمی پیوسته در حال تغییر و تحول است»^۱ اما مطالعه سرگذشت خسارت معنوی در این پرونده نشان می‌دهد که تغییر و تحول روبه قضایی در مورد خسارت معنوی رو به قهقراء است. زیرا دستاوردهای قانون مسئولیت مدنی در خصوص خسارت معنوی پس از ده‌ها سال از زمان شناسایی قابلیت وصول آن در قانون مسئولیت مدنی همچنان در هاله‌ایی از ابهام است و مطالبه این حق به دشواری زمان قبل از شناسایی آن در قانون مذکور است.

علی صابری وقتی با پیشنهاد چاپ اثر زحمات بی حدش در پرونده خون‌های آلوده مواجه شد با گشاده‌رویی پذیرفت. گرچه حجم مطالب گردآوری شده بسیار زیاد بود، اما سعی نمود با توجه به محدودیت‌های موجود و برای جلوگیری از افزایش قیمت کتاب، اقدام به خوشه چینی از مطالب نموده و برخی از مطالب را حذف نمود.

این کتاب که با روش مطالعه موردی *case study* تهیه شده است، به خوبی و به صورت عملی فرایند یک دعوای مطالبه خسارت علیه دولت را به خواننده آموزش می‌دهد و خواننده می‌آموزد که در این فرایند علاوه بر دانش حقوقی، مهارت‌های دیگری نیز برای احقاق حق لازم است. مهارت‌هایی که علی صابری در حد اعلا، از آنها برخوردار بود.

یکی از مهمترین افتخارات من در زندگی، تحصیل در دانشکده حقوق دانشگاه تهران و البته همکلاس بودن با بزرگانی چون علی صابری است. این افتخار بیش از آن که مرهون و متاثر از خود دانشکده باشد، برخاسته از افرادی بود که در این دانشکده، تدریس و تحصیل کرده‌اند. اساتید بی مانند و همکلاسی های ارزشمند.

محمد موسوی مقدم

مدیر نشر حقوق امروز

فصل اول - پرونده های کیفری

صیحت اول - برخی از اوراق پرونده شعبه ۱۴۱۳ دادگاه های عمومی
تهران

۱. صورتجلسه ۸۱/۱۰/۱۳

به تاریخ فوق در وقت مقرر شعبه ۱۳۱۳ مجتمع کارکنان دولت به تصدی امضاء کننده
شکل تشکیل است. پرونده کلاسه فوق تحت نظر است، وکیل خواهان و نمایندگان خواندگان
حضور دارند. آقای صابری وکیل خواهان حضور دارند، لیکن نمایندگان حقوقی وزارت
بهداشت حضور ندارند و لایحه‌ای نیز تقدیم ننموده‌اند و با انتظار کافی حضور ندارند،
وکیل خواهان‌ها اظهار می‌دارند: بدو با استفاده از اختیار مندرج در ماده ۹۸ قانون آیین
دادرسی مدنی دادگاه‌های عمومی و انقلاب محکومیت خواندگان پرداخت کلیه هزینه‌های
دادرسی از جمله حق الوکاله وکیل طبق تعرفه مورد استدعاست. در ادامه نوع مسئولیت
خواندگان در پرداخت را مسئولیت تضامنی اعلام می‌نمایم و اما در ماهیت دادخواست
تقدیمی با توجه به قسمت اخیر ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی ناظر به نقص و عیب ابزار
و وسایل اداری اثناء گردیده، مسئولیت مدنی دولت، در جبران زیان وارده به موکلین را
خواستار است. با توجه به پرونده کیفری استنادی و صرفنظر از تأیید یا عدم تأیید دادنامه
اسداری آنچه که قابل استخراج از این پرونده است وجود عیب و نقص در ابزار است که
موجب ورود زیان به موکلین گردیده در خصوص نوع خسارات نیز با توجه به وضعیت‌های
مختلف تعیین انواع خسارات مورد استدعاست آنچه که مشترک میان همه بیماران بوده
زیان معنوی است که اعمال ماده قانون مسئولیت مدنی را ایجاب می‌نماید بی‌گمان در
خصوص فوت شدگان حکم به پرداخت دیه و همچنین هزینه‌های قبل از فوت مصروف به
درمان شایسته است و در خصوص زندگان با اعمال مقررات مواد ۴ الی ۶ قانون مسئولیت
مدنی الزام به پرداخت هزینه‌های پیشین درمان و هزینه‌های درمان آینده را که توسط
پزشکی قانونی تأیید خواهد شد استدعا دارم. نکته جدیدی که در این جلسه اشاره می‌نمایم

آن است که طبق آنچه از پرونده کیفری استخراج شده مدیرکل اداره نظارت بر دارو به عنوان متولی امر و نماینده وزارت بهداشت در پاسخ استعلام دادگاه کیفری اعلام می‌نماید فرآورده‌های خون‌های وارد شده توسط این وزارتخانه که از شرکت مریو فرانسه بوده به هیچ وجه آلوده نیست و این شرکت سابقه آلودگی ندارد به لحاظ همین پاسخ دفتر حقوقی ریاست جمهوری و دفتر حقوقی خدمات بین‌الملل امکان تعقیب شرکت مریو را پیدا نکرده با این وصف و اظهار نظر رسمی را بپذیریم چاره‌ای جز اینکه سیستم داخلی را موجب زیان بیماران آیدز و از این جهت با رفع این مشکل بحثی در خصوص امکان محکومیت دولت به جبران زیان وارده ناشی از نقص وسایل اداری باقی نخواهد ماند. به لحاظ مشابهت پرونده‌ها و برگزاری سه جلسه مفصل دادرسی، و ارائه استدلال‌های موافق و مخالف در امکان اجرای قسمت اخیر ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی و اشتراک خواهان‌ها و نمایندگان خواندگان در لزوم جلب نظریه کارشناس (پزشکی قانونی) از دادگاه محترم استدعا دارم با تسریع در امر امکان اعزام موکلین به پزشکی قانونی را فراهم آورده و نظر به مشابهت استدلال‌ها با تسریع در برگزاری جلسات دادرسی امکان رسیدن به نتیجه مطلوب فراهم آید. به نظرم کلیه مطالب گفته شده در جلسات قبل در همه پرونده‌ها قابل استناد بوده ضمن آن که امکان تقدیم لایحه تکمیلی برای هر دو طرف پرونده باقی است فعلاً عرضی ندارم. نمایندگان حقوقی سازمان خون متفقاً اظهار می‌دارند: بدو؛ در رابطه با ایرادات عنوان شده مربوط به جلسه رسیدگی مورخه ۸۱/۹/۳۰ از سوی خواندگان در ارتباط با تجدید جلسه، صدور قرار رسیدگی توأمان و سمت وکیل خواهان در طرح دعوی و کسری تمبر مالیاتی و عدم توجه دعوی تصمیم‌گیری نموده نسبت به رد ایرادات شده با ملحوظ بودن کلیه ایرادات در این جلسه وارد بحث ماهیت می‌شوم. از آنجا که خواهان‌های محترم در دادخواست اظهار داشتند خواندگان ردیف ۱ الی ۳ به موجب پرونده کیفری در انجام وظایف خویش که تفکیکاً عبارتند از تهیه تولید و با خرید فاکتورهای خارج از کشور و نظارت بر تولید دارو که نهایتاً ارائه آن به بیماران موجب گردیده بیماران عزیز به بیماری HIV و HCV و یا هر دو قبلاً شده‌اند، ضمن اینکه در دادخواست تقدیمی به هیچ وجه مسئولیتی که متوجه هریک از خواندگان بوده یا اینکه در دفاعیات وکیل محترم خواهان‌ها از آن سخنی به میان آید، دیده نشد. در این جلسه در ارتباط با دادخواست ۱۷۱

بیمار. که تنظیم گردیده فقط ۱۳ مورد دارای سینی می‌باشند که بعد از انجام روش SD که مستندات وکیل محترم خواهان‌ها بوده متوجه شدند بنابراین در ارتباط به یک درصد از بیمارتی که بعد از روش SD متولد شده‌اند، در صورت ارائه مدارک و مستندات پزشکی به طور یقین در صورتی که این مسئولیت‌ها متوجه سازمان انتقال خون باشد پاسخگو خواهد بود ضمن اینکه ۹۹٪ بیمارانی که برگه‌های آزمایش خود را به عنوان مستند ضمیمه دادخواست نموده‌اند مربوط به سال‌هایی بوده که شرکت پالایش و پژوهش در صنایع تولید فاکتورها تعطیل بوده بدون اینکه دکتری در ارتباط با سنین عزیزان به میان آید. و به جهت اینکه وقت دادگاه فرصت بیشتری را در این مورد گرفته شود صرفاً به نوع آزمایشاتی که در دادخواست‌های تنظیمی و ضمیمه آن می‌بایست به آن توجهی شد وجود دارد. در برگه‌های آزمایش عمدتاً آزمایش ریبا، آزمایش PCI، و یا الاینرا، وجود ندارد ضمن اینکه در تعدادی از بیماران حتی برگه‌های آزمایش به چشم نمی‌خورد، از این که در ارتباط با روش SD که مورد تأیید وکیل محترم خواهان‌ها بوده ابتدا از اینکه این روش در اختیار چه کشوری بوده و آیا از اینکه این روش در تمام کشورها انجام می‌گیرد به منظور رفع بهدات توضیح داده می‌شود. روش SD که از سال ۱۹۷۸ یعنی در حدود سال ۶۵ و ۶۶ در دنیا شروع شده ضمن اینکه این روش در اختیار کشور آمریکا بوده و این دانش حتی تاکنون در اختیار کشور جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منطقه و حتی کشورهای پیشرفته تا کنون قرار نگرفته من به اظهارات مکتوب کارشناسان اداره کل دارو در پرونده کیفری مورخ ۷۸/۸/۴ و همچنین جلسه ۷۸/۱۰/۲۱ و جلسه علنی مورخ ۷۸/۱۲/۱۷ که تمامی اظهارات صورت جلسه گردیده، خانم دکتر مینا، م سرپرست هیات کارشناسی و خانم دکتر ب و آقای دکتر ب به نحو زیر اعلام نمودند: با توجه به رفتار و توصیه‌های سازمان بهداشت جهانی بازرسی‌های لازم توسط اداره نظارت بر دارو از شرکت پالایش و پژوهش انجام شده و تا سال ۱۳۷۶ این نظارت طبق روال پیشنهادی مدیران با نمونه برداری و کنترل GMN انجام داده و جواب نمونه‌ها خوب بوده و سازمان انتقال خون با نتیجه قابل قبول در بین سال‌های ۷۳ تا ۷۶ محصولات خود را توزیع نموده و تا سال‌های ۷۶ هیچ گونه دستورالعمل کتبی مبنی بر آزمایش SD از طرف سازمان بهداشت جهانی اطلاق نشده در سال ۷۶ از طرف سازمان بهداشت جهانی، نماینده‌ای که در اداره کل دارو

سخنرانی نمودند پیشنهاد و توصیه نمودند که روش SD یک سیستم با تضمین بیشتر بوده فلذا، در همین راستا، اداره کل دارو و نظارت بر درمان طی نامه‌ای از شرکت پالایش و پژوهش درخواست نمودند که روش فوق در تولید فرآورده‌ها مدنظر قرار گیرد و بر همین اساس بود که از مهرماه سال ۷۶ شرکت پالایش و پژوهش در ارتباط با تولید فرآورده‌ها تعطیل و در صدد ایجاد روش SD می‌باشد. ملاحظه می‌فرمایید که شرکت پالایش و پژوهش از سال ۷۶ عملاً در ارتباط با تولید فرآورده‌ها هیچ فعالیتی نداشته و تعطیل بوده، بنابراین در دادخواست‌های تنظیمی که مدارک پیوستی حاکی از این بوده که بیماران بعد از سال ۷۶ مبتلا شده‌اند، از اینکه در جلسات قبل به طور مکرر اعلام نمودم سازمان انتقال خون به تولید کننده فرآورده‌ها بوده و نه وارد کننده، بنابراین در خصوص دادخواستی که بخشی از آن متوجه سازمان انتقال خون باشد به چشم نمی‌خورد، در ارتباط با روش SD که صرفاً در انحصار آمریکا بوده و در گذشته استفاده از آن به هیچ‌وجه میسر نبوده و در حال حاضر قسمت اعظم کشورهای جهان از روش حرارتی به عنوان ویروس زدایی استفاده می‌کنند و ایران نیز در کمال دقت در بین سال‌های ۷۳ تا ۷۶ ویروس زدایی حرارتی را بکار برده و آزمایش‌های متعاقب آن خلوص و پاک‌سازی فرآورده‌ها را ثابت و گرفته به‌عنوان اینکه چرا از روش SD استفاده نکرده است؛ اساساً غیر عادلانه است زیرا بر اساس نظر زبده‌ترین و صاحب نظران که در پرونده کیفری ضبط گردیده حاکی از این بوده بیماری‌های ناشناخته که در دهه ۱۹۸۰ و همچنین در دهه ۱۹۹۰ این بیمارستان نوظهور باعث گردیده که بشریت را با خطر جدی مواجه نماید در این رهگذر بیماران عزیز مستثنی نبوده و نخواهند بود. آمارها و مدارک معتبر حاکی بوده که در آمریکا، از روش ویروس زدایی SD استفاده می‌شود و آمار بیماران مبتلا به هموفیلی در این کشور بالاتر از ۸۰٪ بوده و به همین نحو کشورهای پیشرفته اروپایی از این امر مستثنی نیستند و به‌طور یقین در کشور ایران نیز که بین نشانه‌هایی که مبنی بر بیماری این عزیزان به هیپاتیت C باشد ۶ تا ۱۰٪ تخمین زده می‌شود، البته، در سایر کشورها با این پدیده با دید علمی و منطقی نگاه به حل معضل این عزیزان پرداخته شده است در ارتباط با نحوه ویروس زدایی در شرکت پالایش و پژوهش حسب سوابق مثبت‌های که در پرونده کیفری موجود بوده در تاریخ ۱۳۷۲/۴/۱۴ عامل ویروس زدایی راه اندازی شده، و زیر نظر متخصصین زیربط در شرایط مطلوب شروع

بکار کرده، بنابراین شرکت پالایش و پژوهش به وظیفه خود عمل نموده است، و در این خصوص در گزارش سازمان پزشکی قانونی، که طی شماره ۲۰۷۳ مورخ ۸۰/۸/۱۹ ثبت‌دفتر دادگاه گردیده، حکایت دارد که در تاریخ فوق‌الذکر مصادف با ۵ جولای ۱۹۹۳ از طرف سازمان بهداشت جهانی عامل ویروس زدایی راه اندازی شده و طرز استفاده آن به کارشناسان مربوطه آموزش لازم داده شد. بنابراین از اینکه وکیل محترم خواهان‌ها نقص وسایل و دستگاه‌ها را مطرح فرمودند، صحیح به نظر نمی‌رسد، اما در ارتباط با واردات فاکتورهای خونی از شرکت مریو فراتسه وکیل خواهان‌ها استناد به استعلام اداره کل بسنده نمودند به استحضار می‌رساند، در نظریه پزشکی قانونی که طی شماره ۱۳۲۵-۲۹/۱۱/۵ ثبت و درج گردیده در ارتباط با فاکتورهای وارداتی، تولیدی اظهارنظر کارشناسی نموده به‌طور یقین مورد توجه دادگاه قرار خواهد گرفت در مورد بیماران که در صورت فرآورده‌های خونی سازمان به بیماری ایدز مبتلا شده‌اند با مراجعه به پرونده پزشکی مشخص گردیده که اینها کسانی بودند که در سال‌های قبل از ۷۳ و ۷۴ بیماری ایدز در آنها تشخیص داده شده و اکثر آنان با در نظر گرفتن اینکه این ویروس تا زمان بروز علائم بالینی که بیماری ایدز نامیده می‌شود میانگین ۸ تا ۱۲ سال می‌انجامد، مسلماً اطلاع این بیماران به ۱۰ سال قبل باز می‌گردد که در واقع اطلاع این بیماران بین سال‌های ۶۲ و ۶۳ می‌باشد، با توجه به اینکه اساسنامه سازمان انتقال خون در مهرماه ۱۳۶۳ به تصویب مجلس و همچنین به‌تایید شورای محترم نگهبان رسیده ملاحظه می‌فرمائید براساس نظریه پزشکی قانونی در آن سال‌ها سازمان انتقال خون وجود نداشته تا اینکه در ارتباط با واردات یا تولیدات خود اهمال یا قصوری داشته باشد در نظریه پزشکی قانونی بالینی ایدز و در نظر گرفتن زمان ابتلاء، آلودگی مربوط به سال‌های ۶۲ و ۶۳ و مربوط به فاکتورهای شرکت مریو دانسته بنابراین بدو به این موضوع بایستی توجه شود ضمن اینکه از قول خبرگزاری دانشجویان ایران مصاحبه‌ای که توسط مدیر محترم روابط عمومی کانون هموفیلی به تاریخ ۸۱/۱۰/۱۳ یعنی دیروز منعکس شده دقیقاً به این موضوع پرداخته شده و اگر چنانچه استنادات نماینده محترم کانون مورد استناد قرار گیرد به طبع سازمان انتقال خون و شرکت پالایش و پژوهش مسئولیتی را نخواهند داشت. در مورد عزیزان که در اثر استفاده از فاکتورهای ساخت انتقال خون به هیپاتیت C مبتلا شده‌اند، پزشکی قانونی توجه

دادگاه محترم را جلب نموده که دوره کمون این بیماری ۶ ماه بوده و چنانچه پس از این مدت خون شخصی مورد آزمایش قرار گیرد، پادتن این ویروس را در خون می‌توان یافت و اینکه پادتن تنها این بیماری بوده و اگر خون شخص آزمایش نشود، چنانچه به این بیماری مبتلا شده باشد، مشخص نخواهد شد. از طرفی باید توجه کرد که اولین سری کیت‌های تشخیصی در سال ۱۳۷۵ وارد کشور شده و با اولین سری کیت‌ها، غربالگری خون انجام شده ضمن اینکه، کیت‌های هیاتیت C بین سال‌های ۶۹ و ۷۰ در دنیا شروع شده بنابراین با توجه به سن بیماران که پرداختیم، حکایت از این دارد که بین ۹۰٪ و شاید بیشتر خواهان‌ها به سال‌هایی باز می‌گردد که نه تنها سازمان انتقال خون ایران بلکه در سایر کشورها نیز این آزمایش‌ها انجام می‌گرفته با توجه به اینکه بیماران در دادخواست‌های خود جلب نظر کارشناسی را جهت مشخص شدن وضعیت خود خواستار شده‌اند و وکیل خواهان‌ها تأکید بر معرفی بیماران بوده فلذا مستنداً به ماده ۲۵۷ ق.ا.م که مقرر داشته بنا به درخواست هریک از اصحاب دعوی قرار ارجاع امر به کارشناسی صدور گردد از محضر دادگاه استدعا دارد تا بیماران به پزشکی قانونی یا سازمان نظام پزشکی یا نزد متخصص معرفی، به شرح ذیل اظهار نظر کارشناسی گردد ۱- ابتلا و نوع بیماری، تاریخ ابتلا مشخص شود چنانچه در اثر استفاده از فاکتورهای وارداتی بوده معین شود چنانچه از فاکتورهای داخلی بوده مشخص گردد و چنانچه بیماری صرفاً از طریق فاکتور بوده و انتقال از راه‌های دیگر که امکان دارد وجود نداشته مشخص شود ضمن اینکه سازمان پزشکی قانونی پرونده کیفری ۱۳۲۵ به تاریخ ۷۹ در نتیجه‌گیری نظرات خود در بند ب از دادگاه محترم درخواست نموده که بیماران مبتلا به هیاتیت C به هیات مستقر در پزشکی قانونی مراجعه نمایند متأسفانه علیرغم صراحت در دادخواست پزشکی قانونی در پرونده کیفری به این موضوع توجهی نشد به طوری که بعد از صدور رای واکنش‌های مختلف از سوی محافل پزشکی به وجود آمد. تنظیم نامه ۲۳ نفر از روسای انجمن‌های پزشکی که در واقع بالاترین مرجع پزشکی کشور بوده با عنوان رئیس دیوانعالی کشور، آمده است، بر این باوریم که این‌گونه پرونده‌ها و بالاخص در مورد انتقال خون نظرات تخصصی و کارشناسانه و قانونی و اهل فن از بدیهی‌ترین مستندات قضایی است و حدود آن توسط قانونگذار توسط قانونگذار تعیین شده است. به ماده ۲۷ قانون تشکیل نظام پزشکی مصوب ۷۴/۱۰/۲۰ و تبصره ۲ آن در